

รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยในศตวรรษที่ 21

Teaching Style of Thai Language in the 21st Century

พระมหาจิริยาทร ปโยโค

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร

Phramaha Jirayuth Payoko

Mahamakut Buddhist University, Yasothon Buddhist Collage

E-mail: worachet.th@mbu.ac.th

บทคัดย่อ

ปัญหาภาษาไทยได้เกิดขึ้นมาอย่างยาวนานจนถึงปัจจุบัน ซึ่งส่งผลให้ภาษาไทยเสื่อมลงไปทั้ง ๆ ที่คนไทยส่วนใหญ่ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อการติดต่อสื่อสารเป็นเครื่องมือในการศึกษา การประกอบอาชีพ และใช้เป็นภาษาประจำชาติ คนไทยเรียนภาษาไทยเพื่อให้ใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง สามารถฟัง พูด อ่าน และเขียน เพื่อสื่อสารกับคนอื่นให้เข้าใจความรู้สึก ความคิดและความต้องการ ตลอดจนมีทักษะรับและส่งสารอย่างมีประสิทธิภาพ ปัญหาการใช้ภาษาไทยในสื่อสังคมออนไลน์เกิดขึ้นจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ก้าวล้ำอย่างรวดเร็วทำให้การใช้ภาษาไทยแบบผิด ๆ จนเกือบจะกลายเป็นความคุ้นชินอันรบกวนแนวคิดเชิงมนทัศน์สำหรับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ได้เป็นที่ยอมรับในการสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง เนื่องด้วยเป็นกรอบแนวคิดที่เน้นผลลัพธ์ที่เกิดกับผู้เรียน ในด้านความรู้สาระวิชาหลักที่จะช่วยผู้เรียนได้เตรียมความพร้อมในหลากหลายด้าน รวมทั้งระบบสนับสนุนการเรียนรู้ ได้แก่ มาตรฐาน การประเมินหลักสูตรและการเรียนการสอน การพัฒนาครู และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียน ดังนั้น รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยในศตวรรษที่ 21 ควรก้าวเดินบนพื้นฐานของการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้สู่การสอนภาษาไทยในชีวิตวิถีใหม่, สาระ 10 อย่าง ที่ครูผู้สอนภาษาไทยควรคำนึงในการออกแบบการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่, และสอนภาษาไทยในชีวิตวิถีใหม่อย่างไรให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างไร้รอยต่อ

คำสำคัญ: การเรียนการสอนภาษาไทย; รูปแบบ; ศตวรรษที่ 21

* ได้รับบทความ: 12 เมษายน 2565; แก้ไขบทความ: 9 ธันวาคม 2565; ตอรับตีพิมพ์: 26 ธันวาคม 2565

Received: 12 April 2022; Revised: 9 December 2022; Accepted: 26 December 2022

Abstract

Thai language problems have existed for a long time until now. This resulted in the deterioration of the Thai language, although most Thais use it in their daily lives for communication as an educational tool, occupation, and use as the national language. Thai people learn the Thai language to use the Thai language correctly, be able to listen, speak, read and write to communicate with others to understand their feelings, ideas and needs as well as having the skills to receive and send messages effectively. The problem with the use of Thai in social media is caused by rapid technological advances and the use of a niche language that is almost grammatically free. It is a language transmitted from online conversations. The use of the Thai language arising from the use of social media has continued to spread which has caused many other problems, therefore, we have found that the misuse of the Thai language has become almost familiar. In addition, the conceptual framework for 21st-century skills is widely accepted for building 21st century learning skills. Because it is a conceptual framework that focuses on outcomes that occur to learners. In terms of knowledge of the main subjects that will help students prepare in a variety of fields including learning support systems, such as standards, curriculum, and instruction assessment, teacher development, and an environment suitable for learning. Therefore, the Thai language teaching model in the 21st century should move based on applying the learning theory to teaching the Thai language in a new way, 10 essence Thai teachers should consider in designing learning in a new era of life, and teaching Thai in a new way of life for seamless learning.

Keywords: Teaching Thai Language; Style; The 21st Century

บทนำ

หากย้อนพิจารณาคำถามพื้นฐานในประเด็นที่ว่าการศึกษาของไทยยุค 4.0 ควรมีลักษณะเป็นอย่างไร เป็นคำถามที่เรียบง่าย แต่มีคำตอบที่เชื่อมโยงกับบริบทและปัจจัยสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย การจัดการศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 จะเกิดผลสัมฤทธิ์ได้นั้นบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับจะต้องให้ความสำคัญ ผู้บริหาร ครูผู้สอน หรืออาจารย์ผู้บรรยายต้องเปลี่ยนวิธีคิดและวิธีสอนใหม่ เพื่อให้นักเรียน นักศึกษาไม่ถูกจำกัดอยู่ในกรอบการเรียนการสอนแบบเดิม ๆ แต่นักเรียน นักศึกษาจะต้องได้เลือกเรียน

เองตามความถนัดโดยการส่งเสริมของครูผู้สอน รวมทั้งให้ทุกคนร่วมมือกันทำงานหรือมีทักษะในการประยุกต์การเรียนรู้ให้เข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ สร้างความคิดของผู้เรียนไปสู่สิ่งใหม่ ๆ ความสำเร็จของการยกระดับคุณภาพการศึกษาของชาติหรือผ่านถ้อยแถลงวาทกรรม (discourse) ที่ว่าการศึกษา 4.0 เป็นส่วนหนึ่งของไทยแลนด์ 4.0 ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ โดยสถานศึกษาจะต้องมีแนวทางการจัดการศึกษาที่บูรณาการ (integration) ความรู้ใน 4 สาขาการ ได้แก่ วิทยาศาสตร์ วิศวะกรรม เทคโนโลยีและคณิตศาสตร์ โดยเน้นการนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริง รวมทั้งการพัฒนากระบวนการหรือผลผลิตใหม่ ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตและการทำงานและการจัดการเรียนรู้แบบ “การเรียนรู้เชิงรุก” (Active Learning) เป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และจัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำทางวิชาการเป็นตัวอย่างให้กับผู้บริหารด้วยกัน การปฏิรูปการศึกษาต้องเน้นที่ห้องเรียน ติดตามพฤติกรรม วิธีการสอนของผู้สอนโดยสร้างตัวชี้วัดผล การประเมินการปฏิบัติงานและสถานศึกษาต้องมีมาตรฐานเดียวกัน

กรอบแนวคิดเชิงมนทัศน์สำหรับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง ได้แก่ มาตรฐานและการประเมินหลักสูตรและการเรียนการสอน, การพัฒนาครูผู้สอน, สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียนในศตวรรษที่ 21 การก้าวข้าม “สาระวิชา” ไปสู่การเรียนรู้ “ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21” (21st century skills) ซึ่งครูไม่ได้เป็นแค่ผู้ถ่ายทอดความรู้เพียงอย่างเดียว แต่ต้องให้นักเรียนเป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผู้สอนจะออกแบบการเรียนรู้ ฝึกฝนให้ตนเองเป็นโค้ช (coach) และอำนวยความสะดวก (facilitator) ในการเรียนรู้แบบ PBL (problem-based learning) ของนักเรียน นักศึกษาซึ่งสิ่งที่เป็นตัวช่วยของครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้ คือ “ชุมชนการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์” (professional learning communities : PLC) เกิดจากการรวมตัวกันของครูผู้สอนเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานที่ของครูแต่ละคนนั่นเอง (การจัดการเรียนรู้คอมพิวเตอร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย, SMIND, 2560)

ในรอบ 2-3 ปีที่ผ่านมา (2562 - 2565) ได้เกิดโรคระบาดโควิด (COVID-19) ทำให้เกิดผลกระทบต่องานไทยในทุกด้านและโดยเฉพาะด้านการศึกษาต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่หลายโรงเรียนหลายมหาวิทยาลัยให้จัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา และเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้เป็นแบบออนไลน์ กลายเป็นสาเหตุของความเหลื่อมล้ำ ประสิทธิภาพของการเรียนรู้ของผู้เรียนต่ำกว่าที่ควร นักเรียนและนักศึกษาที่หลุดออกนอกระบบและปัญหาอีกนานัปการ (ถาวรณ ธนาเลิศสมบูรณ์, 2565) มีข้อมูลปรากฏในรายงานเรื่อง “The state of the global education crisis: a path to recovery” ขององค์การระหว่างประเทศ UNESCO ที่ร่วมกับ UNICEF และ World Bank ชี้ให้เห็นว่าปัญหาร้ายแรงอีกหนึ่งเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปิดโรงเรียน สถานศึกษาและอาจกลายเป็นภารกิจใหญ่ที่รัฐและผู้กำหนดนโยบายต้องเอาใจใส่ฟื้นฟูแก้ไขในระยะยาว นั่นคือภาวะสูญเสียการเรียนรู้ (learning losses) ของเด็กทั่วโลก ในรายงานของ UNESCO เผยหลักฐานชี้ชัดว่าถ้าเราปราศจากแผนช่วยฟื้นฟูที่เข้าใจ

สถานการณ์ของผู้เรียนจริง ๆ ในระยะยาว เด็กที่ผ่านประสบการณ์ปิดโรงเรียนเป็นเวลานานเพราะโรคระบาดจะมีแนวโน้มเรียนรู้ช้าลงกว่าช่วงก่อนโควิด (ภาวรรณ ธนาเลิศสมบูรณ์, 2565)

การจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ในช่วงโรคระบาดทำให้เห็นว่าบุคคลที่อยู่รอบตัวผู้เรียน เช่น ผู้ปกครอง พี่เลี้ยงและคนในชุมชนส่งผลต่อการเรียนรู้อย่างมาก โดยเฉพาะกลุ่มเด็กเล็กที่ต้องการความเอาใจใส่ขณะเรียนหนังสือที่บ้านเป็นพิเศษ กลุ่มคนเหล่านี้ถือเป็นบุคคลสำคัญที่ขาดไม่ได้ แต่ปัญหาที่ผ่านมายังไม่เคยช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำเรื่องการช่วยเด็กเล็กหรือลูกเรียนที่บ้านสำหรับผู้ปกครองมากเพียงพอ รวมทั้งปัญหาการเข้าถึงการเรียนแบบออนไลน์ของผู้ปกครองที่มีรายได้น้อย นอกจากนี้แล้วยังมีปัญหาของครูเองที่ต้องปรับตัวในการออกแบบการเรียน เนื้อหาให้มีความเหมาะสมต่อบริบทของผู้เรียน เช่น ช่วงวัย ผู้พิการ ขาดพื้นที่ สิ่งนี้อาจเป็นโจทย์ที่ต้องคิดควบคู่บูรณาการกับนโยบายด้านอื่น ๆ ไปพร้อมกัน เช่น นโยบายส่งเสริมให้เยาวชนใช้อินเทอร์เน็ตที่ปลอดภัย (digital safety) นโยบายการปกป้องความเป็นส่วนตัวบนโลกออนไลน์ (cyber bullying management) และการคุกคามบนโลกไอบอร์ (cyber bullying) เป็นต้น

การศึกษาในศตวรรษที่ 21

กรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 เพื่อที่สามารถจัดการศึกษาตอบสนองต่อความต้องการที่กำลังเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน โดยสุทธวีรณ ตันติรจนาวงศ์ (2560) อธิบายถึงทักษะการเรียนรู้ในโลกศตวรรษที่ 21 มีตัวชี้วัด (indicators) ที่ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ความรู้ความสามารถตามแนวคิดสำคัญในศตวรรษที่ 21 (21st century themes) และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st century skills) รวมทั้งระบบสนับสนุนการศึกษาของศตวรรษที่ 21 โดยมีระบบในการสนับสนุนการเรียนรู้ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่แสดงให้เห็นว่าผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนที่จบการศึกษามี ความรู้ และแนวคิดสำคัญในศตวรรษที่ 21 เป็นความรู้ในวิชาพื้นฐานโดยมุ่งเน้นไปที่การอ่าน (Reading) การเขียน (Writing) คณิตศาสตร์ (Arithmetic) หรือที่เรียกว่า 3Rs และแนวคิดที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย (1) ทักษะชีวิตและอาชีพทำงาน (life and career skills) (2) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (learning and innovation skills) โดยมุ่งเน้นไปที่การคิดวิเคราะห์ (critical thinking) การสื่อสาร (communication) การร่วมมือ (collaboration) การคิดสร้างสรรค์ (creativity) หรือที่เรียกว่า 4C's และ (3) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี (information, media and technology skills)

สาระสำคัญของทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของคนในศตวรรษที่ 21 จากภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่คนทุกคนต้องเรียนรู้ตั้งแต่ชั้นอนุบาล ไปจนถึงมหาวิทยาลัยและตลอดชีวิตกล่าวว่า จากสภาพการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้นักศึกษาในยุคนี้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในมิติการใช้ชีวิต การเรียนรู้รอบครัว ตลอดจนภาวะเสี่ยงต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนถึงสังคมและความทันสมัยทั้งปวง

ดังนั้น นักศึกษาจะต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ เพื่อการดำรงอยู่อย่างมีคุณภาพ จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้และทักษะในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้มีความสามารถในการปรับตัว จึงจำเป็นต้องพัฒนาทักษะการเรียนรู้และทักษะชีวิต (ทศนา แคมณี, 2555; วิจารณ์พานิช, 2555) และต้องเรียนรู้ทักษะใหม่ เพื่อความอยู่รอดในสังคม (Martin, 2010) ดังนั้น นักศึกษาในยุคนี้มีความเป็นเลิศในเนื้อหา (สาระของการเรียนรู้หลัก) ไม่เพียงพออีกต่อไปแล้ว ในยุคที่มีความรู้และข้อมูลข่าวสารเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา นักศึกษาต้องมีทั้งความรู้ในเนื้อหาและทักษะที่จะประยุกต์ใช้ในการปรับเปลี่ยนความรู้เหล่านั้น ให้เข้ากับเป้าหมายที่เป็นประโยชน์และสร้างสรรค์รวมถึงเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตามเนื้อหาและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

สรุปได้ว่า ทิศทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ควรพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีความสามารถในการปรับตัว มีคุณภาพด้วยกระบวนการเรียนรู้ โดยการถ่ายทอดความรู้การฝึกอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมแห่งการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ปัญหาการใช้ภาษาชีวิตในโลกออนไลน์

ภาษาไทยเป็นทั้งวัฒนธรรม เอกลักษณ์และความภูมิใจของคนไทย แต่ปัจจุบันคนไทยจำนวนไม่น้อยที่ใช้ภาษาไทยได้ไม่ดีพอ พูดผิดบ้าง เขียนผิดบ้าง หรือการจับใจความผิด ฟังผิด อ่านผิด บ้างก็พูดภาษาไทยคำภาษาอังกฤษคำ จนเกิดปัญหาการสื่อสารและเข้าใจความหมายของภาษาในทางที่ผิดไป ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นต้นเหตุที่จะทำให้เสน่ห์ของภาษาไทยค่อย ๆ เลือนหายไป อนึ่งเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2512 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีสาระสำคัญที่ว่า

“...ในปัจจุบันนี้ปรากฏว่า ได้มีการใช้คำออกจะฟุ่มเฟือย และไม่ตรงกับความหมายอันแท้จริงอยู่เนือง ๆ ทั้งออกเสียงก็ไม่ถูกต้องตามอักขรวิธี ถ้าปล่อยให้เป็นไปดังนี้ ภาษาของเราจะมีแต่จะทรุดโทรม ชาติไทยเรามีภาษาของเราใช้เองเป็นสิ่งอันประเสริฐอยู่แล้ว เป็นมรดกอันมีค่าตกทอดมาถึงเราทุกคน จึงมีหน้าที่จะต้องรักษาไว้...” (วันภาษาไทย, 2563)

ซึ่งเมื่อพิจารณาจากพระบรมราโชวาท จะเห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเน้นย้ำให้ประชาชนชาวไทยตระหนักถึงความสำคัญของภาษาไทย และพระราชทานแนวความคิดในการอนุรักษ์ภาษาไทยในโอกาสต่าง ๆ อยู่เสมอ กุหลาบ มลลิกะมาส (2551) ได้กล่าวถึงสภาพการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารในปัจจุบันในประเด็น ดังนี้

- 1) มีคำบัญญัติเพื่อมิให้ใช้ให้เพียงพอกับความเป็นจริงของชีวิต และวัฒนธรรมด้านการศึกษาต่าง ๆ

คำทั้งหลายที่เกิดขึ้นเป็นภาษาทางวิชาการศึกษา วิชาการแพทย์ วิชาคหกรรม วิชาวิศวกรรม เป็นต้น วิชาการเหล่านี้มีความจำเป็นจะต้องสร้างคำขึ้น แม้แต่ภาษาพูดของชาวบ้านที่มีเครื่องใช้ มีสิ่งของมีวัตถุ เป็นเครื่องมือเครื่องใช้มากขึ้น ก็จำเป็นจะต้องมีคำมากขึ้น เพราะฉะนั้นจึงมีการเร่งสร้างคำใหม่ในภาษาไทย เป็นอันมาก และมีวิธีการสื่อสาร เรียบเรียงถ้อยคำที่แตกต่างกันออกไปมากขึ้น

2) คำที่เกิดใหม่ในภาษาที่มากที่สุดภาษาไทยเป็นภาษาต่างชาติ ในอดีตมีการรับภาษาเขมร มอญ จีน และอื่น ๆ มาใช้ในภาษาไทย ต่อมาประเทศไทยติดต่อกับยุโรปและอเมริกา คำเหล่านี้จึงเข้ามา มีอิทธิพลต่อภาษาไทย โดยเฉพาะคำในภาษาอังกฤษ เช่น รถเมล์ คอนโดมิเนียม เป็นต้น

3) การใช้คำซึ่งมีความหมายเดิมอย่างหนึ่งให้มีความหมายใหม่อีกอย่างหนึ่ง ในปัจจุบันการใช้คำ ให้ความหมายเปลี่ยนไป เช่น คำว่า “อุ้ม” หมายถึง อุ้มเด็ก อุ้มทารก ปัจจุบันยังหมายถึง “อุ้มไปฆ่า” คำว่า “คลื่นไต้เต่า” “ต่อท่อน้ำเลี้ยง” “เกียร์ว่าง” คำเหล่านี้มีความหมายเปลี่ยนไปจากความหมายเดิม

4) ภาษาเฉพาะกลุ่ม เช่น ภาษาของวัยรุ่น เช่น คำว่า “แอ๊บแบ๊ว” “ว้าว” “ชิมิ” เป็นต้น หรือ ภาษากีฬา เช่น “มีการดวลแข้งกันในระหว่างผีกับปีศาจแดง” เป็นต้น

พระธรรมกิตติวงศ์ (2551) แสดงทัศนคติผ่านมุมมองโดยได้กล่าวถึงสาเหตุของปัญหาการใช้ภาษาไทย ในการสื่อสารในปัจจุบัน มีสาเหตุมาจาก 3 ประเด็น คือ (1) เกิดจากความไม่ระมัดระวังในการใช้ภาษา เป็นการใช้ภาษาที่ไม่รอบคอบไม่ถ้วนถี่ คือใช้ตามความรู้สึกนึกคิดของตนเอง ไม่คำนึงถึงความถูกต้อง ถูกความหมายและหลักไวยากรณ์ (2) ไม่พิถีพิถันในการใช้ภาษา กล่าวคือใช้อย่างไรก็ได้ ขาดตกบกพร่อง อย่างไรก็ได้ ไม่ถูกไวยากรณ์ ก็ยอมรับกันได้ขอให้ฟังรู้เรื่อง จึงทำให้ไม่มีการแก้ไขให้ถูกต้อง และ (3) เครื่องครัดในการใช้ภาษามากเกินไป จึงมีกฎเกณฑ์ มีหลัก มีโครงสร้างมากทำให้การพูดมักจะผิดไปจาก ข้อกำหนดจากหลักไวยากรณ์ จึงก่อให้เกิดการใช้ภาษาที่ผิดหลัก และสังคมปัจจุบันนี้มีความก้าวหน้า ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทำให้มีเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ทำให้คนทั่วโลกสามารถติดต่อ สื่อสารกันได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งประเด็นมุมมองของ ครรชิต มาลัยวงศ์ (2560) ที่กล่าวว่าความก้าวหน้า ของระบบอินเทอร์เน็ตทำให้เกิดนวัตกรรมการสื่อสารที่เชื่อมโยงกัน เกิดเครือข่ายสังคม (social network) และสื่อสังคม (social media) ในเครือข่ายสังคมที่เอื้อต่อการใช้สมาร์ทโฟน (smartphone) เพิ่มขึ้น ทำให้เกิดความสะดวกในการสื่อสาร และผู้ส่งข้อความสั้นๆ จึงส่งภาพ และคำสั้นที่ประดิษฐ์ขึ้นเอง เกิดคำ ใหม่ให้มีความหมายแปลกไป การกร่อนคำ มักเรียกภาษานี้ว่า “ภาษาเด็กแนว” วัยรุ่นมีการสื่อสาร เฉพาะกลุ่มกันมากและมีรูปแบบการสื่อสารด้วยคำที่ได้รับจากสื่อต่าง ๆ มีคำที่ทันสมัย มีคำที่ใช้เฉพาะกลุ่ม จึงทำให้วัยรุ่นขาดความคำนึงถึงความถูกต้องของการใช้ภาษาให้เหมาะสม และมีสาเหตุที่ทำให้วัยรุ่น ใช้ภาษาไทยผิด ๆ มาจากเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างมาก และในประเด็นนี้ สุจริต เพียรชอบ (2539) ได้กล่าวว่าทักษะการเขียนเป็นทักษะที่สลับซับซ้อนยากกว่าทักษะการฟัง การพูด และการอ่านเพราะ ผู้เขียนต้องมีความรู้ดี รู้จักคำมาก มีความสามารถในการสังเคราะห์เรียบเรียงถ้อยคำ ผูกประโยคให้ถูกต้อง

และสื่อความให้ชัดเจนตามที่ผู้เขียนต้องการ การเขียนเป็นกลไกสำคัญของการสื่อสาร และการเขียนสิ่งต่าง ๆ ได้ก็ต้องอาศัยภาษามาประกอบสร้าง (constructivism) ตามหลักภาษานั้น ๆ ให้เป็นข้ออันสมบูรณ์ พร้อมทั้งสะท้อนข้อคิดว่า “ภาษาของมนุษย์นั้นนับว่าเป็นมรดกอันวิเศษเพราะใช้เป็นเครื่องมือในการคิดและสื่อสาร ก่อให้เกิดปัญญาอันจะสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์มหาศาล” ดังนั้น จะเห็นได้ว่าปัญหาการใช้ภาษาไทยเกี่ยวกับการขาดความสามารถในการเขียนภาษาไทยมีผลต่อการใช้ภาษาไทยในปัจจุบันของนักเรียน นักศึกษาและบุคคลทั่วไป

การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยแบบร่วมสมัย

สถานการณ์ในท่ามกลางวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ส่งผลกระทบวงกว้างในหลายมิติทั่วโลก รวมทั้งส่งผลกระทบอย่างหนักต่อการศึกษาระดับในหลายแง่มุม นักเรียน นักศึกษา เด็กและเยาวชนนับล้านได้รับผลกระทบจากวิกฤตในครั้งนี้ จากการรายงานข้อมูลของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ปีการศึกษา 2564 จะมีเด็กนักเรียนที่หลุดออกจากระบบหรือไม่ได้เรียนต่อจำนวน 65,000 คน (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2564) และนักเรียน นักศึกษาไทย จำนวนกว่า 15 ล้านคน ต้องหยุดเรียนไป การขาดเรียนสะสมก็ย่อมส่งผลกระทบต่อตัวนักเรียน นักศึกษาในระยะยาว โดยเฉพาะทักษะการอ่านออกเขียนได้ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ทุกวิชา นับว่าเป็นเรื่องท้าทายให้กับครูผู้สอนภาษาไทยในยุควิกฤตการณ์เช่นนี้เป็นอย่างยิ่งที่ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบจากเดิมที่เคยสอนอยู่ในห้องเรียนสู่การสอนผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม (digital platform) ในรูปแบบออนไลน์ต่าง ๆ ทำให้ได้เรียนรู้ว่าการสอนแบบ “ออฟไลน์” (offline) ดีกว่าอาจไม่ใช่อีกต่อไป เมื่อออนไลน์ (on line) มีบทบาทสำคัญในสถานการณ์ของการดำเนินชีวิตที่ต่างไปจากเดิมหรือที่เรียกว่า “ชีวิตวิถีใหม่” (new normal) ดังนั้นรูปแบบการสอนภาษาไทยก็ต้องปรับเปลี่ยนไปเช่นเดียวกัน

กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้สะท้อนมุมมองของผลกระทบ COVID-19 ต่อการเรียนการสอนภาษาไทยอย่างมีนัยยะสำคัญใน 3 ประเด็น คือ 1) ในมุมมองของนักเรียน พบว่า นักเรียนจำนวนมากที่ไม่พร้อมเรียนออนไลน์ (online) เพราะขาดแคลนอุปกรณ์ที่ไม่พอ สภาพแวดล้อมที่บ้านที่ไม่เอื้ออำนวยหรือสถานะเศรษฐกิจที่ทำให้ครอบครัวไม่สามารถแบกรับค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมด้านอินเทอร์เน็ตได้ 2) ในมุมมองของครูผู้สอน พบว่า ครูบางคนยังมีข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีโดยเฉพาะครูอาจารย์ผู้อาวุโสหลายท่านที่แม้จะมีความเชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชา แต่อาจไม่ชำนาญในการใช้เทคโนโลยี 3) ในมุมมองของผู้บริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนและสถานศึกษาหลายแห่งยังมีข้อจำกัดด้านการวางระบบติดตามและประเมินผลการเรียนการสอน จากปัญหาต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ทุกคนต้องเปลี่ยนบทบาทการเรียนรู้ไปจากเดิม และต้องปรับตัวต่อการใช้เทคโนโลยีที่ถูกพัฒนาช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ภายใต้สภาพแวดล้อมแบบใหม่ และจะกลายเป็นการเรียนการสอนภาษาไทยในชีวิตวิถีใหม่ที่ทุกคนต้องเรียนรู้ต่อไป

การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้สู่การสอนภาษาไทยในชีวิตวิถีใหม่ (new normal) ครูผู้สอนอาจารย์ผู้บรรยายสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบการสอนภาษาไทยผ่านแพลตฟอร์ม (platform) ต่าง ๆ (นรรักษ์ ผินเชียร, 2563) ในประเด็นดังต่อไปนี้

1. เร่งเร้าความสนใจ (gain attention) ก่อนเริ่มเข้าสู่เนื้อหา เช่น วิดีโอ รูปภาพกราฟิก
- 2) บอกวัตถุประสงค์การเรียนรู้ (specify objective) เป้าหมายของการเรียนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเตรียมความพร้อมของตนเองในการเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ 3) ทบทวนความรู้เดิม (activate prior knowledge) เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถทบทวนองค์ความรู้เดิมของตนเองและเชื่อมโยงสู่การเรียนรู้เนื้อหาใหม่ได้ง่ายขึ้น เช่น การถาม - ตอบ การเล่าประสบการณ์เรียน การสอบก่อนเรียน (pre-test) เป็นต้น 4) นำเสนอเนื้อหาใหม่ (present new information) ผู้สอนควรนำเสนอเนื้อหาที่กระชับ มีภาพประกอบหรือมีผังความคิด (mind mapping) เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจสามารถสืบค้นเนื้อหาจากแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ได้ 5) ชี้แนะแนวทางการเรียนรู้ (guide learning) วิธีการและขั้นตอนของการเรียนออนไลน์ซึ่งเป็นการแนะนำวิธีการบูรณาการความรู้เดิมที่มีเชื่อมโยงเข้ากับความรู้ใหม่เพื่อนำไปสู่การใช้ความรู้ที่เหมาะสม 6) ตอบสนองบทเรียน (elicit response) ด้วยการมีส่วนร่วมระหว่างเรียน เช่น การตอบคำถามการแสดงความคิดเห็นระหว่างเรียน ทั้งการพูดและการเขียน (chat box) เพื่อตรวจสอบความเข้าใจเนื้อหาของผู้เรียน 7) ให้ข้อมูลย้อนกลับ (provide feedback) เป็นสะท้อนการรับการส่งข้อมูลของผู้สอนให้กับผู้เรียนเพื่อทบทวนเป้าหมายและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ 8) ประเมินเพื่อการปรับปรุงระหว่างการเรียนรู้ (formative evaluation) 9) เตรียมกลยุทธ์การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า (preparing strategies) กรณีที่มีข้อจำกัดเกิดขึ้นระหว่างการเรียนรู้การสอน เช่น ระบบเครือข่ายไม่เสถียร ผู้เรียนไม่สามารถเข้าถึงเนื้อหาการเรียนจากอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ไม่เพียงพอ เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูผู้สอนควรมีการวางแผนรูปแบบการสอน เช่น การบันทึกวิดีโอ การออกแบบกิจกรรมการสอนที่ให้ผู้เรียนสามารถที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองแล้วนำความรู้ที่ได้มาแลกเปลี่ยนกับผู้สอนและสมาชิกในชั้นเรียนต่อไปได้ 10) สรุปผลการเรียนและการนำความรู้ไปใช้ (enhance and transfer) เป็นการสรุปโมเดลการเรียนรู้หัวข้อที่สำคัญรวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนถามข้อสงสัยเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ความรู้ต่อไป

2. สอนภาษาไทยในชีวิตวิถีใหม่อย่างไร ให้การเรียนรู้ได้อย่างไร้อย่างสอดคล้องกับการเรียนรู้ของผู้เรียนในชีวิตวิถีใหม่ (new normal) ซึ่ง พรวิษฐ์ วัชรสินธุ (2563) อ้างถึงใน พระปลัดสถาพร ปุ่มเป้า , 2564) ได้ให้แนวทางไว้ 3 ด้าน (3 จ.) ได้แก่ 1) จูงใจ (allure) โดยการเรียนรู้ต้องเป็นเรื่องสนุก ต้องมีการสอดแทรกเกม กิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจากการศึกษาผ่านพีเจอร์ Startdee World ที่มีเกมเข้ามาในการเรียนรู้ 2) จดจ่อ (concentrated) ต้องออกแบบบทเรียนที่ดึงดูดความสนใจให้เรียนจนจบได้ 3) จดจำ (memorize) การออกแบบออนไลน์ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ต้องเข้าใจและจดจำได้ง่ายอาจใช้วิธี story-telling เริ่มต้นคลิป (clip) ด้วยบทบาทสมมติ (role play) ที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอพร้อมแอนิเมชัน (animation)

และ real-time pop-up text ที่จะช่วยให้การเรียนรู้ลื่นไหลและจดจำง่าย

3. สารัตถะ 10 อย่าง ที่ครูผู้สอนภาษาไทยควรคำนึงในการออกแบบการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ (Happinet Club, 2563, อ้างถึงใน พระปฤถษถาพร ปุ่มเป้า, 2564) ดังนี้ 1) อย่าส่งใบงานกองโตให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง เพราะผู้ปกครองมีภาระงานที่เยอะอยู่แล้ว 2) ออกแบบโจทย์เพื่อสร้างการเรียนรู้ใหม่ ๆ ให้ผู้เรียนในแต่ละวันให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมกับการเรียนรู้ที่มีขอบเขตกว้างขวางยิ่งขึ้น 3) ทำให้ COVID-19 เป็นโอกาสในการเรียนรู้ ไม่ใช่เพียงช่วงหยุดพัก 4) แยกการเรียนออนไลน์ (online education) กับเรียน บนหน้าจอผู้สอนควรทำความเข้าใจว่าการเรียนออนไลน์ทั้งหมดไม่ใช่การเรียนหน้าจอ และการเรียนทางไกล ทั้งหมดก็ไม่จำเป็นต้องเป็นการเรียนออนไลน์ 5) จัดหาอุปกรณ์ให้ผู้ปกครองที่ขาดแคลน ในที่นี้ไม่ได้หมายถึง แท็บเล็ตดิจิทัล แต่หมายถึงดินสอ ดินสอ กาว กระดาษ เทปกาว หนังสือ นิตยสาร ฯลฯ 6) พัฒนากลยุทธ์สำหรับเด็กที่แค่ “ผ่านเกณฑ์” เด็กเหล่านี้นักมีความเสี่ยงมากที่สุดเนื่องจากอาจมีพ่อแม่ผู้ปกครอง ที่อ่านหนังสือไม่ออก พ่อแม่แยกกันอยู่เพราะความขัดแย้ง หรือครอบครัวที่อยู่กันอย่างแออัดยัดเยียด ดังนั้นครูควรให้ความสนใจและออกแบบการเรียนรู้โดยคำนึงถึงกลุ่มนี้ด้วย 7) เน้นความสนใจเรื่องทรัพยากร และเวลาของครูที่จะต้องใช้กับเด็กที่ต้องการมากที่สุด ควรจะใส่ใจเรื่องปริมาณของเนื้อหา เวลา และการสนับสนุนในการสอนของครูต่อกลุ่มเด็กความเสี่ยงสูงซึ่งเป็นนักเรียนที่ต้องพยายามอย่างหนัก ในการเรียนรู้ 8) ตั้งเป้าสนับสนุนนักเรียนที่มีปัญหาด้านการเรียนรู้และอารมณ์ เช่น ครูโทรหาพ่อแม่ ผู้ปกครองและนักเรียนทีละคน ส่งอีเมล ทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล รักษาความสัมพันธ์ส่วนบุคคล ผ่านไลน์หรือแพลตฟอร์ม (platform) อื่น ๆ เมื่อทำได้ 9) การสื่อสารสามารถครอบคลุมถึงนักเรียน และครอบครัวทุกประเภทได้ทำให้การสื่อสารครอบคลุมวงกว้างไม่ใช่แค่สิ่งที่เราควรทำเฉพาะตอนที่อะไร ๆ ไปได้ดีและเรามีเวลาว่างเท่านั้น แต่ควรจะเป็นตัวนิยามว่าเราควรสื่อสารกับใครอย่างไรตลอดเวลา 10) จัดลำดับกลุ่มผู้เรียนที่มีความเสี่ยงสูงสุดให้เริ่มเรียนก่อน โรงเรียนจึงควรต้องเริ่มปฏิทินการศึกษา ให้เร็วขึ้น เปลี่ยนเวลาที่เคยเอาไว้ให้ครูใช้พัฒนามืออาชีพตามแบบ “ปกติ” ให้เป็นการรับมืออย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป

ปัญหาการใช้ภาษาไทยในสื่อสังคมออนไลน์เกิดขึ้นจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ก้าวล้ำอย่างรวดเร็วและการใช้ภาษาเฉพาะกลุ่มซึ่งเป็นภาษาที่เกือบจะไม่มีไวยากรณ์ เป็นภาษาที่ส่งมาจากการสนทนาออนไลน์ การใช้ภาษาไทยที่เกิดจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ได้กลายมาอย่างต่อเนื่องซึ่งทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ อีกมากมาย ดังนั้นเราจึงพบการใช้ภาษาไทยแบบผิด ๆ จนเกือบจะกลายเป็นความคุ้นชิน หนึ่งกรอบแนวคิดเชิงมนทัศน์สำหรับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ได้เป็นที่ยอมรับในการสร้างทักษะการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง เนื่องด้วยเป็นกรอบแนวคิดที่เน้นผลลัพธ์ที่เกิดกับ

ผู้เรียน ในด้านความรู้สาระวิชาหลักที่จะช่วยผู้เรียนได้เตรียมความพร้อมในหลากหลายด้าน รวมทั้งระบบสนับสนุนการเรียนรู้ ได้แก่ มาตรฐาน การประเมินหลักสูตรและการเรียนการสอน การพัฒนาครูและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียน ดังนั้น รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยในศตวรรษที่ 21 ควรก้าวเดินบนพื้นฐานของการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้สู่การสอนภาษาไทยในชีวิตวิถีใหม่, สาระ 10 อย่าง ที่ครูผู้สอนภาษาไทยควรคำนึงในการออกแบบการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่, และสอนภาษาไทยในชีวิตวิถีใหม่อย่างไรให้เกิดการเรียนรู้อย่างไรร้อยต่อ

องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย

รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย	ทักษะ	วิธีการเรียน/การสอน
แนวคิดเชิงมโนทัศน์สำหรับ ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21	การฟัง พูด อ่าน กระบวนการเขียน	การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ สู่การสอนภาษาไทยในชีวิตวิถีใหม่, สาระ 10 อย่าง โดยการ 1) จูงใจ (allure) 2) จดจ่อ (concentrated) และ 3) จดจำ (memorize)

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). เอกสารประกอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- การจัดการเรียนรู้คอมพิวเตอร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย, SMIND. (2560). กรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2565, จาก http://www.noppawan.sskru.ac.th/data/learn_c21.pdf
- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2564). กสศ. สำรวจสถานการณ์เด็กหลุดออกนอกระบบหลังเปิดเทอมใหม่. สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2565, จาก <https://www.eef.or.th/news-eef-explore-children-falling-out-of-system-after-newsemester/>

- กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2551). ปาฐกถาำเรื่อง “การใช้ภาษาไทยในปัจจุบัน” กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ครรรชิต มาลัยวงศ์. (2560). ทศณะไอที. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ.
- ดิเรก วรรณเศียร. (ม.ป.ป.). MACRO Model : รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2565, จาก <https://regis.dusit.ac.th/images/news/14213084.pdf>
- พระปลัดสถาพร ปุ่มเป้า. (2564). นวทางการสอนภาษาไทยในชีวิตวิถีใหม่ ท่ามกลางวิกฤตการณ์ COVID-19. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 6(8), 388-403.
- พระธรรมกิตติวงศ์. (2551). การเสวนาเรื่อง “การใช้ภาษาไทยในปัจจุบัน”. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภาววรรณ ธนาเลิศสมบูรณ์. (2565). Learning Losses in Covid กับภารกิจกู้คืนการเรียนรู้แห่งศตวรรษ. กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.). สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2565, จาก <https://www.eef.or.th/learning-losses-in-covid/>
- นรรชิต ฝืนเศียร. (2563). มารูจักหลักการสอน 9 ชั้นของกาเย่ (Gagne). สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2565, จาก <https://www.trueplookpanya.com/blog/content/82909/-blog-teamet>
- มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. (2563). พระบรมราโชวาท วันภาษาไทย. สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2565, จาก: <https://www.bsru.ac.th>
- สุจริต เพียรชอบ. (2539). การพัฒนาการสอนภาษาไทย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุทธวิวรรณ ตันติรจนาวงศ์. (2560). ทิศทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21. สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ วารสาร Veridian E-Journal, Silpakorn University (ฉบับภาษาไทย), 10(2), 2843-2854.
- วิจารณ์ วานิช. (2556). ครูเพื่อศิษย์ สร้างห้องเรียนกลับทาง. กรุงเทพฯ: เอสอาร์พรินติ้งแมสโปรดักส์ จำกัด.